

Uddevalla kommun

barnutbildning@uddevalla.se

Beslut för gymnasieskola med yrkes- och introduktionsprogram

efter tillsyn i Uddevalla gymnasieskola, Östrabo Y BA i
Uddevalla kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Uddevalla kommun att senast den **1 november 2017** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Uddevalla kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Normer och värden)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Lärarna behöver aktivt bedriva ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet.
- Rektorn ska se till att elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.
- Rektor ska se till att skolbiblioteket ska används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Bedömning

Skolinspektionen har genomfört tillsyn hos huvudmannen Uddevalla kommun under våren 2017. Skolenheten Östrabo Y BA besöktes den 20 och 21 april 2017.

Skolinspektionens tillsyn visar att rektorn tar ansvar för att utbildningen på Östrabo Y BA inom merparten av de granskade områdena lever upp till författningarnas krav. Däremot bedömer Skolinspektionen att det på Östrabo Y BA finns en jargong som inte kan anses vara förenlig med den värdegrund som ska råda på en skolenhet. Rektor, lärare och elevhälsa har inte gemensamt arbetat för att förändra jargongen i dessa grupper. Det framgår också av utredningen att elevhälsan till viss del används

hälsofrämjande och förebyggande, men inte i den utsträckning som skulle behövas. Elevhälsan arbetar mest åtgärdande med de ärenden som är akuta och med enskilda elevärenden. Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att hälsofrämjande arbete syftar till att stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska och sociala välbefinnande medan förebyggande arbete handlar om att minska risken för ohälsa. Elevhälsans arbete ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa.

Skolinspektionen bedömer också att skolbiblioteken inte används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Elever och lärare har tillgång till ett skolbibliotek men eleverna går inte till skolbiblioteken och inte heller används skolbibliotekens litteratur i undervisningen.

Föreläggande

Förutsättningar för lärande och trygghet

Förebyggande värdegrundsarbete

Skolinspektionen bedömer att det på Östrabo Y BA inte bedrivs ett tillräckligt förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. Det framkommer vid tillsynen att det finns elever och lärare som uttrycker sig på ett sätt som inte är förenligt med den värdegrund skolan ska förmedla. Elever och lärare ger exempel på uttrycksätt som skulle kunna upplevas kränkande för andra elever i gruppen samt uttryck som visar på ett könsstereotypt förhållningssätt. Skolinspektionen bedömer att rektorn inte säkerställt att den jargong som förekommer på skolenheten uppmärksammas och att det därmed inte arbetats tillräckligt på skolenheten för att motverka jargongen.

Rektorn, lärare och elevhälsa har inte heller tillräckligt aktivt arbetat för att klargöra de normer och den värdegrund som gäller i skolan och samhället för eleverna trots att detta ska vara utgångspunkten för arbetet i skolan.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

I läroplanen står det att läraren ska klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.

Eleverna beskriver att de använder ett tufft språkbruk för att skoja och "trigga" varandra och säger att det inte är ett språkbruk de skulle använda mot andra personer utanför skolan utan att det är en gruppkultur som finns på skolenheten. I intervjun vill eleverna inte säga hur de uttrycker sig men säger att uttrycken är av typen "ligga med din morsa". Enligt eleverna uttrycker elever sig inte trevligt mot varandra och det finns

också exempel på lärare vilka eleverna inte heller uttrycker sig trevligt mot för att de har en känsla av att de kan uttrycka sig så mot dessa lärare, säger eleverna.

Eleverna säger vidare att det finns en kultur på de arbetsplatser där de har sin arbetsplatsförlagda tid som anammats av elever och lärare på skolenheten. När eleverna ombeds ge exempel på denna kultur beskriver de bland annat användning av nedsättande uttryck mot och om kvinnliga elever. Enligt eleverna skiljer det sig hur lärare anammat detta och de uppger att det inte gäller alla lärare de har i undervisningen. Eleverna ger exempel på att lärare har sagt att "tjejer ska vara i köket" samt att läraren säger "kom igen nu grabbar" och så står det tre kvinnliga elever där. De intervjuade eleverna berättar även att det finns elever som har blivit "publikt utskämda" inför andra klasskamrater. På frågan "Vet ni om lärarna på skolenheten har arbetat med att förändra den jargong ni beskriver?" svarar eleverna att det har lärarna inte gjort.

Lärarna säger att generellt har eleverna i årskurs 1 ett väldigt trevligt bemötande, men när det gäller språkbruk och eleverna i årskurs 2 ser det annorlunda ut. I vissa klasser finns det enligt lärarna en tråkig jargong. Lärarna ger exempel på att det finns flera elever som har en väldigt tuff jargong och skämtar med varandra på ett sätt som ibland kan missuppfattas. Det finns enligt lärarna elever vilka inte känner sig bekväma i den tuffa jargongen och lärare upplever att sådana elever kan kännas "utanför" gemenskapen på ett sätt som inte är positivt. En lärare säger att det inte bara handlar om hur eleverna verbalt uttrycker sig, utan att eleverna verbalt också försöker leva upp till en "kultur" som finns bland eleverna på skolenheten.

Lärare säger att de i undervisningen arbetar för att det inte ska vara en "machokultur" och uttrycker att de verkligen försöker motverka att det uppstår. Lärare bekräftar emellertid elevernas bild av att det ibland kan vara ett nedvärderande språkbruk även mellan lärare och elever, och att det också nog kan vara så att det finns lärare som uttrycker sig på ett nedvärderande sätt. Lärarna beskriver vidare att det ser olika ut mellan mentorerna gällande hur de arbetar med eleverna och säger att det inte finns någon gemensam strategi för hur de ska använda mentortiden med eleverna eller hur de ska arbetat med jargongen som finns i olika elevgrupper. De har tagit upp i lärarlaget att "kulturen" förändras när eleverna går i årskurs 3, men det har inte skett ett gemensamt arbete kring detta enligt lärarna. Lärarna säger vidare att elevhälsan inte har varit involverad i något arbete att motverka en sådan jargong och elevhälsan har inte heller någon tid eller möjlighet att arbeta med detta enligt lärarna.

Rektor uppger att han har möten med alla elevgrupper två gånger per termin och säger att det vid dessa inte har framkommit att det finns en tuff jargong i vissa klasser. Däremot är han väl medveten om att det är en tuff jargong ute på APL-platserna generellt säger rektorn. Vidare uppger rektorn i intervju med Skolinspektionen att branschen själva har arbetat med frågor som berör jargong och då har det framför allt handlat om att förebygga en machokultur inom byggbranschen. Det är dock inget som rektorn eller skolan initierat utan det initiativet har kommit från ett branschråd inom byggbranschen. Skolenheten har inte enligt rektor något riktat värdegrundsarbete i årskurs 2 och 3 för att motverka en tuff jargong. På Skolinspektionens fråga om vilka

konsekvenser bristande tillgång till elevhälsa kan få, svarar rektorn att elevhälsan skulle kunna arbeta mer med den rådande jargong som finns på skolenheten

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Bedömningen görs mot bakgrund av att elevhälsan mest arbetar åtgärdande med de ärenden som är akuta och med enskilda elevärenden. Visserligen nämns några förebyggande insatser, bland annat elevhälsomöten (EHM) med arbetslaget och Uddevalla gymnasieskolans gemensamma temadagar. Den här delen av elevhälsans arbete utgör dock endast en mindre del. Det kan inte anses vara tillräckligt enligt skollagen, där det framgår att elevhälsans arbete främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Här tillkommer att vissa kompetenser inom elevhälsan behövs i större omfattning för att kunna arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Det senare gäller kompetenser såsom kurator och skolsköterska. Vidare framkommer vid tillsynen att skolpsykolog och skolläkare under en längre tid inte alls deltagit i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Sammanfattningsvis arbetar inte elevhälsan vid Östrabo Y BA främst förebyggande och hälsofrämjande vilket stridit mot författningarnas krav.

Enligt skollagen ska det för eleverna i gymnasieskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 277 och 656) innebär elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande uppdrag att elevhälsan ska bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Vidare anges i förarbetena att elevhälsans fokus inte ska vara hälso- och sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv.

Representanter för elevhälsan uppger i intervju att de har samtalat med lärarna om att skolan behöver arbeta främjande när det gäller närvaro och de uppger vidare att det kan finnas ett samband mellan det stora antalet elever vilka lider av psykisk ohälsa och elevernas måluppfyllelse. Elevhälsan uttrycker att de har många enskilda elevärenden, vilket begränsar deras möjligheter att arbeta med andra insatser. Bland annat uppger elevhälsan att det stora antalet elever från andra kommuner skapar mycket arbete med informationsutbyte vid överlämningar samt att skolsköterskan använder mycket tid till att ta hand om elevers skador som uppkommer på bygg och anläggningsprogrammet.

Representanter från elevhälsan uppger emellertid att de sedan en tid har elevhälsomötena med arbetslagen och säger att det arbetet upplevs främst förebyggande även om de olika ärendena och åtgärder som diskuteras utgår ifrån enskilda elevärenden. Samtalen om bland annat extra anpassningar skapar ett kollegialt lärande vilket gynnar flera elever i undervisningen. Representanter för

elevhälsan uppger vidare i intervju att hälsosamtalen är viktiga i ett förebyggande perspektiv för att förhindra att det uppstår olyckor. Bland annat samtalar skolsköterskan med eleverna om vikten att använda skyddskläder. Skolsköterskans hälsosamtal är, enligt elevhälsan, även viktiga för att kunna lotsa elever vidare till kurator eller annan profession i elevhälsan. Skolsköterska uppger att hon ansvarar för elever på flera skolenheter, drygt 800 elever. Utifrån att det finns många elever vilka mår dåligt har skolans kuratorer haft tillfällen då de med eleverna i årskurs 2 arbetat med suicidprevention.

Lärarna uppger att elevhälsan inte kan arbeta proaktivt eftersom de har många elevärenden. Vidare uppger lärarna i intervju att elevhälsan utifrån de förutsättningar de har gör en bra insats för eleverna på byggprogrammet, men att elevhälsan inte har en chans att främst arbeta förebyggande.

Rektor uppger i intervju att kuratorn varit i elevgrupper och samtalat kring olika teman, men utöver det har elevhälsan inte tid till förebyggande arbete. Elevhälsan arbetar, enligt rektor, professionellt men deras arbetsbelastning är tung. Mycket blir av åtgärdande karaktär då skolsköterskan ska ha elevsamtal med drygt 800 elever.

På Skolinspektionens fråga vilka konsekvenser bristande tillgång till elevhälsa får, svarar rektorn att elevhälsan skulle kunna arbeta mer med den rådande jargong som finns på skolenheten. Han säger vidare att alla hälsosamtalen skulle kunna bli gjorda under höstterminen för att sedan kunna användas mer för att stötta eleverna i undervisnings- och skolsituationen samt att specialpedagogen kunde arbeta bredare och mer förebyggande med studieteknik. Vidare uppger rektorn att skolläkare och skolpsykolog kan kontaktas vid behov men att varken skolpsykolog eller skolläkare varit involverade i ett förebyggande och hälsofrämjande arbete eller deltagit på deras elevhälsomöten under de två och halvt år han varit rektor.

Skolbibliotek

Skolinspektionen bedömer att biblioteken på närliggande gymnasieskolor Östrabo 1 och Agneberg som eleverna på Östrabo Y är hänvisade till inte används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Bedömningen görs mot bakgrund av att biblioteken inte aktivt används av lärare eller elever i utbildningen. Detta strider mot författningarnas krav.

Av skollagen framgår att eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen utformas så att eleverna, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, till exempel bibliotek.

Med skolbibliotek avses enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s.284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information. Skolbiblioteket ska ställas till elevernas och lärarnas förfogande och ingå i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material inom utbildningen.

Skolenheten har tillgång till två bibliotek. De två biblioteken som eleverna på skolenheten är hänvisade till finns på närliggande gymnasieskolor (Östrabo 1 och Agneberg). Av intervju med elever framgår att eleverna inte går till eller använder skolbiblioteken i utbildningen. Eleverna säger att lärarna hämtar kurslitteratur från biblioteket som eleverna sedan använder i klassrummet. Annan litteratur som exempelvis facklitteratur från biblioteket används inte i undervisningen enligt eleverna.

Lärarna säger i intervju att skolbiblioteket inte används frekvent av eleverna och sedan eleverna har fått sina datorer använder lärarna och eleverna inte skolbiblioteket i undervisningen. Undervisning i källkritik får eleverna i ämnet svenska och fakta söker eleverna via internet med sökverktyg i datorn och inte med stöd av biblioteket. Lärarna uppger vidare att det inte finns relevant referens- och facklitteratur på skolbiblioteket och att de upplever att det med åren blivit sämre tillgång till sådan litteratur. Eftersom det nu inte finns tillgång till facklitteratur och tidskrifter uppger läraren att de därför ordnat med referenslitteratur till det ämnets lektionssalar. En lärare lyfter att det är viktigt att kunna känna sig hemma på ett bibliotek, vilket läraren inte tror att eleverna på bygg- och anläggningsprogrammet känner.

Rektor säger att lärarna berättat att de inte använder skolbiblioteket i utbildningen eftersom lärarna anser att litteraturen inte är uppdaterad. Enligt rektor är det ett bra bibliotek som elever och lärare har tillgång till och lärarna i ämnet svenska har enligt rektor tidigare gått ner och gett eleverna en introduktion i hur de ska använda skolbiblioteket.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Uddevalla kommun inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreläggs Uddevalla kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Uddevalla kommun uppfyller författningarnas krav inom följande områden:

Undervisning och lärande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)

Bedömning och betygssättning

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Styrning och utveckling av verksamheten

På Skolinspektionens vägnar

Frida Eek
Beslutsfattare

Karin Pollack
Föredragande/Utredare

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Uddevalla gymnasieskola, Östrabo Y BA

Fakta om Uddevalla gymnasieskola, Östrabo Y BA

Östrabo Y BA är en skolenhet med ca 200 elever på gymnasieskolan Östrabo Y. Östrabo Y BA erbjuder det nationella bygg- och anläggningsprogrammet med inriktningarna anläggningsfordon, husbyggnad, måleri, plåtslageri samt introduktionsprogrammet programinriktat individuellt val, med inriktning bygg och anläggning. Vid tiden för tillsyn går totalt 37 elever lärlingsutbildning på yrkesprogram på skolenheten.

Skolenheten leds av en rektor. Östrabo Y ligger i Uddevalla och är en av fem kommunala gymnasieskolor i kommunen. Östrabo Y BA är en av 23 skolenheter i Uddevalla gymnasieskola. Skolenheten delar lokaler med sex andra skolenheter. Övriga sex skolenheter är de sex yrkesprogrammen; EE, ES, FT, HV, IN och VF. De sju skolenheterna finns i skolhuset Östrabo Y. Övriga skolor heter Agneberg, Akademi Sinclair, Margaretegårde och Östrabo 1. Alla gymnasieskolor ligger centralt i Uddevalla och nära varandra.

Måluppfyllelse

Elevernas kunskapsresultat

Skolverkets statistik läsåret 2015/16 visar att knappt 73 procent av de elever som påbörjat utbildningen har avslutat densamma inom tre år med gymnasieexamen. Detta ligger i paritet med motsvarande resultat i riket där andelen var drygt 73 procent. Skolverkets statistik visar att 90 procent av de elever som avslutade utbildningen vid skolenheten med avgångsbetyg, dvs. med betygsatta kurser i minst 2500 poäng, läsåret 2015/16 fick gymnasieexamen. Detta ligger högre än motsvarande i riket där andelen var 90 procent. Av de elever som tog en yrkesexamen läsåret 2015/16 nådde 20 procent grundläggande högskolebehörighet.

Enligt Skolverkets statistik från läsåret 2015/16 var den genomsnittliga betygspoängen hos de avgångseleverna på skolenheten 12,5 att jämföra med riksgenomsnittet för samma nationella program som var 12,8.

Resultat av arbetet för trygghet och studiero

I Skolinspektionens enkät som genomfördes hösten 2016, inför tillsynen, med eleverna i årskurs 2 var andelen svarande 81 procent (56 av 69 elever). Resultaten av enkäterna redovisas för varje frågeområde i form av ett index där 0 är lägst och 10 är högst. Indexet kan jämföras med resultatet för övriga skolor i kommunen samt med samtliga skolor som deltog i samma enkätomgång. Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning och ett lågt index indikerar en negativ uppfattning jämfört med samtliga skolor i enkätomgången. Inom området studiero har eleverna ett indexvärde på 5,5 att jämföra med samtliga medverkande i enkätomgången där indexvärdet var 5,9. Inom område trygghet är indexvärdet 7,7 (samtliga medverkande 8,3), förhindra kränkningar 6,4 (samtliga medverkande 7,3) och området grundläggande värden på skolan 5,8 (samtliga medverkande 7,4). Skolenhetens elever har i högre grad svarat negativt på enkäten än snittet för eleverna i riket som deltog skolenkäten inom alla områden utom ett område "Anpassning efter elevens behov" där index var lika.